

Yirmi Altıncı Söz, Zeyl, Birinci Hatveyi açar mısınız? İnsan neden en çok nefisini seviyor?

İnsan nefisine olan muhabbetinde o kadar ileri gider ki, onu mabuda layık bir tarzda metheder. Kusurlardan beri ve ayıplardan tenzih eder. Zaten zalim kralların ulûhiyet dava etmeleri, nefsin ve fitratın bu tabiatından dolaydır.

Kur'an-ı Kerim her şeyin Allah'ı hamd ile tesbih ettiğini ders vermekle, her mahlûk gibi insanın da noksanlıklarla dolu olduğunu, onu yaratan ve bütün ihtiyaçlarını gören Rabbinin ise noksandan münezzehe olduğunu bildirir. Bu hakikati dinleyen insanların kalpleri şükür ve hamd ile nurlanır. Aksi yolda gidenler ise kendilerini en mükemmel bilmekle nefislerinin emrine girer ve helak olurlar.

Bir öğrenci herkesten çok bildiğini zannederse dersine çalışmaz ve sınıfta kalır. Nefis bu tenbel öğrenci gibi olmaya taliptir. Bunun sonu ise ibadeti terkedip asi olmak, kulluğu bırakıp firavunlaşmaktır.

"BİRİNCİ HATVEDE:

.etmemek nefis i-tezkiye ,gibi ettiği işaret âyeti فَلَا تُزْغُوا أَنْفُسَكُمْ " Zira, insan, cibilliyeti ve fitratı hasebiyle nefisini sever. Belki, evvelâ ve bizzat yalnız zâtını sever; başka her şeyi nefisine feda eder. Mâbuda lââyık bir tarzda nefisini metheder; mâbuda lââyık bir tenzihle nefisini meâyipten tenzih ve tebrie eder. Elden geldiği kadar kusurları kendine lââyık görmez ve kabul etmez. Nefisine perestiş eder tarzında, şiddetle müdafaa eder. Hattâ, fitratında tevdi edilen ve Mâbud-u Hakikînin hamd ve tesbihi için ona verilen cihazat ve istidadı kendi nefisine sarf ederek, يَوْمَهُمْ مَهْلًا لَدَخَاتِنَمْ سırrına mazhar olur. Kendini görür, kendine güvenir, kendini beğenir. İşte, şu mertebede, şu hatvede tezkiyesi, tathiri, onu tezkiye etmemek, tebrie etmemektir."(1)

"Evet insân evvela nefisini sever. Sonra akâribini, sonra milletini, sonra zîhayât mahlûkları, sonra kâinâtı dünyâyı sever." (24. Söz)

Nefis kelimesi "zât, kendi" mânasındadır; rûhla bedeni birlikte ifâde eder.

İnsanın muhabbetini kendi nefisine sarf etmesi, "sadece kendini düşünmesi, kendini sevmesi, kendi menfa'atını esas alması, kendi imkânlarını genişletmesi" gibi tamamen menfa'at ve enaniyet esasına dayanan bir sevginin esiri olması demektir.

Hâlbuki insânın dünyâyâ gönderiliş gayesi bu değildir.

Esasen hiçbir varlık kendi zâtı için yaratılmamıştır.

Dünyâ güneş etrafında süratle yol alırken kendi işine koşmuyor.

Güneş; ışığını etrafa saçarken, kendi yolunu aydınlatma gibi bir hedef gözetmiyor.

Ağaç meyve verirken kendisi için vermiyor, rüzgâr da kendisi için esmiyor.

Her varlık Allah'ın emrindedir, O'nun askeridir, O'nun verdiği fitrî vazîfeyi hâssasiyetle yerine getirmektedir. Hiçbir şeyin varlığı kendisi için olmadığına göre, insân bu kaidenin dışında kalmaz. Zira o, ahsen-i takvîmde yaratılmış en ileri mahlûktur; arzın hâlifesidir, cennete namzettir. Bütün âlemleri yaratıp terbiye eden ve ona hizmet ettiren Rabbine imân etmek, kâinât kitabını mütalaa edip ilim ve irfanını artırmak gibi çok önemli vazîfeler yüklenmiştir.

İnsanın yaratılış gâyesi kendisi için değil, Allah içindir; O'nun ma'rifeti ve muhabbeti içindir. Bu büyük hakîkatten gaflet eden bir insân, yaratılış gâyesini sadece nefsine hizmet şeklinde belirlemekle nefsine bir nevi rubûbiyet vermiş olur ve onun emrine girer. İşte iç dünyâsı gaflet, kibir ve bencillikten yoğrulan böyle bir insânın rûh âleminde, İlâhî emirlerin ve yasakların yerini nefsin arzuları alır.

Keza insân o mükemmel rûhunu ve her biri bir kudret mucizesi olan organlarını Allah'ın eserleri ve ihsânları olarak severse bu rahmanî sevgi onun îmânını ve ma'rifetini inkişâf ettirir.

“Demek ey nefis! Nefsine muhabbet değil, belki adâvet etmelisin yahut acımalısın veyahut mutma'inne olduktan sonra şefkat etmelisin.” (24. Söz)

İnsan, kendisini durmadan kötülöklere sevk eden bir arkadaşını sevebilir mi? Elbette hayır! Onunla arkadaşlığı hemen terk etmesi gerekir. Aksi hâlde kendini büyük tehlikelere atar.

İşte nefis “emmare” mertebesinde iken, o kötü arkadaş gibidir. İnsana dâima kötölükleri emreder. İnsan bu mertebede ancak ona düşman olmak ve onunla mücadele etmekle manevî hayâtını tehlikelerden koruyabilir.

Nefsin sözü dinlenilmeyip hayır yolunda gidilirse, zamanla nefs-i emmarenin gücü azalır. Bu hâl devâm ettikçe, nefis kötölüğü emretmekten uzaklaşır ve eski hâlini kınamaya başlar. Böylece o nefs-i emmâre, nefs-i levvameye inkılab eder.

Bu arınma ve terakki yolculuğunda, bir safha sonra nefs-i mutma'inne (huzûra kavuşmuş tatmin olmuş nefis) makâmına çıkılır. Artık nefs-i emmâre döneminin yanlışlıklarından, hatalarından kurtularak huzûra kavuşmuş olan bu nefse, düşman olunmaz, ona şefkat edilir ve meşru' dâirede zevk ve lezzet almasına izin verilir.

Mesela, yıllardan beri namazını kılmakla Rabbine itaat yolunda yürüyen bir mümine onun nefsi artık ne içki içmeyi, ne de kumar oynamayı emredebilir. Bu günahlardan tam uzak kalmakla huzûra kavuşmuş olan bu nefsin meşru gıdâlardan istifâde etmesi ve yine meşru' yolla zengin olması onun terakki yolculuğuna engel olmaz.

İnsanın kendisini kusursuz, noksansız, güçlü ve kuvvetli olarak vehmetmesi "ene"nin göstergesidir. Asıl mâhiyetinin "kusur, naks, fakr, aczden yoğrulmuş" olduğunu bilmesiyle "ene" yırtılır. Bunlarla, "Fâtır-ı Zülcelâl'in kemâl, cemâl, kudret ve rahmetine âyinedarlık" ettiğini bilmesiyle de "hüve"yi göstermiş olur.

"Ve kâinâta dağınık bütün muhabbetlerin, O'nun esmâ ve sıfâtına karşı verilmiş bir muhabbettir. Sen sû-i isti'mâl etmişsin. ..." (24. Söz)

Ni'meti severken, Mün'im'ihatırlayan, mülkü severken Mâlik-i Hakikî'yi düşünen; kısacası, mahlûkâtı severken onların Hâlik'ını hatırlayan insân bu dağınık muhabbetlerini Allah'ın esmâ ve sıfatına teveccüh ettirmiş olur.

Sevenin de sevilenin de fani olması ve bu imtihan dünyâsının insânın bütün zevklerini tatmine kâfi gelmemesi gösteriyor ki insân bu dünyâyâ mahlûkâtı sevmek, zevk ve lezzet almak için gelmemiştir. Kendisine verilen "nihâyetsiz muhabbet kâbiliyeti" ile bütün sıfatları sonsuz kemâlde bulunan Allah'ı sevecek, mahlûkâta da yine O'nun isim ve sıfatlarının tecellîleri olarak muhabbet edecek, îmân, salih amel, takva ve güzel ahlâk sahâlarında mertebeler kat ederek ebedî saâdet diyarı olan cennete göç edecektir.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Altıncı Söz, Zeyl.](#)